

Klimatolog Cílek: V roce 2050 by v Paříži mohlo být 50 stupňů. Čína drží pod krkem celý svět

Klimatická změna je skutečná, něco se s ní dělat musí. Evropská unie ale často rozhoduje ideologicky a nerealisticky. V rozhovoru pro CNN Prima NEWS to řekl geolog a klimatolog Václav Cílek. Kromě jiného se rozpovídal o tom, co ho na vývoji počasí za poslední roky nejvíce překvapilo. Co by doporučil Straně zelených? V čem ho zklamala Greta Thunbergová? A v kterém aspektu Čína drží pod krkem skoro celý svět?

POZNÁMKA: Rozhovor je součástí nového magazínu CNN Prima NEWS s titulem *Kam kráčíš, Česko. Ten je v prodeji na stáncích od 27. června 2024, a to za 129 korun. Podívejte se na seznam prodejných míst.*

Přidat na
Seznam.cz

Zprávy, kterým můžete věřit!

Získejte ty nejdůležitější informace

Říkáte, že dobrá věda ještě nezaručuje dobrou legislativu. V čem podle vás evropští lídři dělají zásadní chybu, pokud se bavíme o klimatické změně?

Pro mě je klimatická změna něco, co je skutečné. Jde o souběh různých přírodních a lidských faktorů. Něco se s ní dělat musí. Jenže Evropská unie v tomto případě často rozhoduje ideologicky a tím i nerealisticky. Skoro žádní přírodovědci u toho nejsou. Lídři EU by nejdříve měli zjistit, jaký dopad budou mít jejich nařízení na člověka a společnost. Někaký menší dopad to mít může, na druhou stranu by neměl být razantní. CO2 můžeme šetřit několika jednoduchými způsoby, které pro lidi nebudou mít negativní dopady.

MOHLO BY VÁS ZAJÍMAT: *Invaze komárů v Plzni. Jsme zoufalí, nedá se v tom žít, říkají místní. Řešení je v nedohlednu*

Takže hlavní chyba je v tom, že úředník v institucích EU nemyslí dostatečně na to, jaký dopad budou mít jeho výmysly na běžného člověka v určitém regionu?

Ano. Lidé dnes mají tendenci odmítat všechny návrhy, a to bez ohledu na to, jestli jsou dobré nebo špatné. Schází totiž hlubší vysvětlování. Jako společnost máme neustálý pocit, že se nás někdo snaží ošidit. To se týká i zelené politiky.

Neškodí současné situaci i určitá hysterie některých aktivistů? Mám na mysli lidi, kteří ničí umělecká díla nebo blokuji dopravu tak, že se přilepují k silnici. Jejich „snažení“ může mít na velkou část společnosti opačný efekt, než asi původně zamýšleli.

Moc nevěřím, že by to tito aktivisté dělali kvůli počasí, ačkoliv to takhle maskují. Spíš tak činí z nějaké své osobní frustrace či z potřeby najít vlastní identitu.

V roce 2021 jste ve vysílání CNN Prima NEWS řekl, že Greta Thunbergová je vaším guru. Platí to stále?

Greta Thunbergová byla můj guru, a to nikoliv jako osoba, ale jako situace. Tehdy okolnosti dozrály natolik, že jsem si říkal: Ano, je třeba, abychom se zamysleli a začali s tím počasím něco dělat. Například jsem se rozhodl nelétat letadlem. Zatím jsem to neporušil. Greta Thunbergová ale pak udělala kardinální chybu, kterou ekologové často dělají – pletou si ekologii přírody se sociální

ekologií. Greta začala vystupovat pro mě nepřijatelným způsobem [v případě izraelsko-palestinského konfliktu](#). Prostě to podělala. Situaci, kterou vnímám u Greta, jsem zažil i u české Strany zelených. Tu jsem také kdysi podporoval.

Máte na mysli období, kdy ve vedení Zelených byli lidé jako Martin Bursík?

Martin Bursík je zase jiným způsobem problematická osobnost. Ale ano... Strana zelených je prakticky vždy něčím problematická. Nevím, čím to je. Chybu vidím v tom, že místo jasných a jednoduchých témat nakonec sklouznou do politiky, v níž se více zabývají právy menšin, genderovou otázkou a tak dále. Tato agenda pak převálcuje původní myšlenky o ochraně životního prostředí.

Čína se minimálně od roku 2000 snaží ovládnout světové toky surovin. Z tohoto hlediska už nyní drží pod krkem skoro celý svět.

Kdybyste nyní vedl Zelené, co byste dělal jinak?

Zabýval bych se například šetřením jídla. To vás nic nestojí, naopak tímto způsobem peníze ušetříte. V jídle je obsaženo obrovské množství energie, když si vezmete vypěstování, sklizení či vaření. Pokud ušetříte deset procent jídla, tak zároveň ušetříte obrovské množství emisí.

Rovněž bych rozjel akci, která by nabádala lidi, aby nekupovali zbytečně mnoho oblečení. Například v Británii máte miliardy liber v nepoužitém textilu, který se často nedá zpracovat. Proto se pak naloží na lodě a vyveze někde na skládku. Příklady, jak ušetřit planetu, je spousta. Navíc vám to dodá dobrý pocit. Na druhou stranu – nic se nemá přehánět. Člověk by se vždycky měl řídit zdravým rozumem.

Když jsme u toho rozumu... V paměti mi utkvěla [loňská přednáška profesora Václava Smila](#), který na půdě pražského CEVRO Institutu mluvil o evropské dekarbonizaci či elektromobilitě. Smil často apeluje na rozum, zároveň má své konstrukty podložené čísly. Co říkáte na jeho názory?

Václava Smila sleduji hrozně dlouhou dobu. Je populární z jednoduchého důvodu – ukázalo se, že zná čísla. V Klatovech jsem potkal člověka, který s ním chodil na základní školu. Říkal mi, že Václav už tehdy byl na počty. Na podzim vždycky počítal, kolik polínek musí nasekat, aby mu to přesně vydrželo po celou zimu. Pro mě je příkladem velmi racionálního člověka, třebaže se jeho knížky čtou obtížně. Nemůžete s ním moc polemizovat, protože má své argumenty podložené.

Vypsal jsem si některé jeho výroky. Václav Smil například řekl: „Abychom vyřešili globální dekarbonizaci, Evropská unie, Spojené státy, Japonsko, Čína, Indie, Brazílie, Saúdská Arábie a Rusko by musely táhnout za jeden provaz. V opačném případě – i kdyby se stala Evropa totálně zelenou už zítra, v globálu se nic nezmění.“ Je to pravda?

Do určité míry ano. Evropa má nyní emise oproti zbytku světa poměrně nízké. Existuje ale i kumulativní způsob, jak to počítat. Pak třeba zjistíte, že emise Německa mezi koncem 18. století a současností jsou dvakrát větší, než má celá Afrika ve stejném období. Možná je pak spravedlivé říct, že my Evropané jsme si značnou část emisí už vybrali a nyní bychom je měli nějak rozumně omezit. Zde podtrhuji slovo rozumně. Pokud to totiž uděláme nerozumně, ztratíme konkurenceschopnost.

Také si přiznejme, že například v západní Africe mají takové problémy s nedostatkem potravin, že jen těžko mohou začít šetřit. Čína se poměrně snaží. Má například projekt na zalesňování, který je jedním z nejambicióznějších na světě. Nyní se však ukázalo, že Čína musela část těch vysázených lesů znovu předělat na zemědělskou půdu, aby si udržela potravinovou soběstačnost.

Budu citovat ještě jeden výrok. „Neexistují žádná elektrická auta, jen auta s elektrickým motorem. Když to auto vyrobí v severní Číně, je to uhelné auto, ve Francii je to jaderné auto.“ A s ohledem na to, kolik mědi je potřeba na výrobu elektromobilu, profesor Smil řekl, [že s elektromobily budeme poddanými Číny](#). Stane se Evropa v důsledku elektromobility poddaným Číny?

Nejde jen o měď. Čína vyvází zhruba 97 procent všech vzácných zemin, které jsou předmětem světového obchodu. 40 procent léků v Evropě pochází z Číny nebo Indie. Peking se minimálně od

roku 2000 snaží ovládnout světové toky surovin. Z tohoto hlediska už nyní drží pod krkem skoro celý svět. Zajímavé také je, když se podíváte, co všechno Čína vlastní v afrických zemích nebo v dalších surovinově významných státech, jako je třeba Kazachstán. Zhruba 60 procent surovin v Kazachstánu patří Číně. Jde prostě o novou etapu světového vývoje. Čína vlastně Evropě vrací to, čím Západ dominoval několik století.

Energetika je hodně konzervativní. Nejsou v ní jenom samotné zdroje, které vidíme na první pohled. Infrastruktury se budují desítky let, takže se pak nedají přestavět za pár dnů.

Lze vůbec najít nějakou rovnováhu v tom, aby se Evropa chovala hezky k planetě, ale zároveň pečovala o vlastní bezpečnost? Připomeňme, že například sázka Evropy v čele s Německem na levný ruský plyn se vzhledem k invazi na Ukrajinu šeredně nevyplatila.

Určitě se na těchto věcech dá pracovat. U fosilních paliv byl předpoklad takový, že během dalších 30 let stejně přejdeme na nízkoemisní zdroje. Energetika je však hodně konzervativní. Nejsou v ní jenom samotné zdroje, které vidíme na první pohled, ale i dráty, přístavy, lodě, ropovody a tak dále. Infrastruktury se budují desítky let, takže se pak nedají přestavět za pár dnů.

Jak bychom podle vás měli v energetické otázce do budoucna postupovat?

Existuje několik možností. Nízkoemisním velkým zdrojem je v našich podmínkách prakticky jen jaderná energetika. Ta by měla mít hlavní slovo, jelikož se bez ní neobejdeme. Jádro pak můžeme doplnit nějakou alternativou, což je třeba fotovoltaika nebo malá větrná farma. Větší asi nemá smysl. V Česku nefouká tak jako v Dánsku nebo Německu. Pokud fouká v Německu, tak je elektřina skutečně laciná a dostupná.

U Němců si přesto říkám, jestli byl opravdu dobrý nápad vypínat jaderné elektrárny.

Vzpomínám si na několik let starou debatu o energetice. Zástupce jedné z velkých českých energetických firem tam říkal, ať Němcům důvěřujeme, jelikož mají nejlepší inženýry na světě. Následně se ozval další pán, který pronesl: „Pracuji v Německu. Můžu potvrdit, že Němci mají opravdu nejlepší inženýry na světě. Problém je ale v tom, že už je deset let nikdo neposlouchá.“

Problém budou představovat letní vlny veder. K roku 2050 by v Paříži mohlo být 50 stupňů. Další problémy budou dělat povodně, jejichž počet se zvyšuje.

A jsme znovu u toho, že dobrá věda ještě nezaručuje dobrou legislativu. Pojd'me nyní k tomu, jak se mění počasí. Představte si, že jste v roce 2000. Najednou uvidíte budoucnost, jak planeta vypadá v roce 2024. Která změna by vás nejvíce překvapila? Zajímalo by mě, jestli by to bylo oteplování planety, vysychání potoků či drastické změny a výkyvy počasí v řádu několika dnů.

Zmínil bych asi trochu jiné věci. Já osobně jsem třeba překvapen z návratu vlka do českých lesů či z chování divokých prasat, kterých už je v České republice kolem jednoho milionu. Dalším překvapivým jevem jsou škůdci stromů. Situace je v jednotlivých regionech různá. Máte ale místa, kde vlivem škůdců odcházejí borovice, břízy i duby, o kterých se předpokládalo, že toho vydrží opravdu hodně. Velkou roli v tom hrají houby a hmyz.

Takže například oteplování planety nebo nejruznější výkyvy počasí vás nepřekvapují? Sám můžu říct, že z teplotního hlediska dnes vypadá duben o poznání jinak než v dobách, kdy jsem byl ve školním věku.

Posledních asi 20 let čtu klimatické zprávy. Ty předpovědi jsou obvykle dost přesné. Nedávno vyšla velmi dobrá evropská environmentální zpráva. Podle ní dokážete odhadnout, co nás asi v budoucnu čeká.

Co Evropu v budoucnu čeká?

Problém budou představovat letní vlny veder. Ty budou ještě razantnější než nyní. K roku 2050 by v Paříži mohlo být 50 stupňů. Když si vezmete počet nadbytečných smrtí, do čehož spadá třeba úmrtí staršího člověka na covid, řekl bych, že dopady veder budou s následky covidu srovnatelné.

Chápu to správně, že za 25 let se lidé s horší imunitou budou bát letních veder podobně jako chřipkových epidemií v zimě?

Ano, zároveň v kombinaci s rezistentními bakteriemi, které také docela rychle pěstujeme.

Jakým dalším problémům se v budoucnu nevyhneme?

Další problémy budou dělat povodně, jejichž počet se zvyšuje. Přichází totiž stále více náhlých srážek. V případě české krajiny, která je poměrně dost kopcovitá, navíc stoupá riziko povodní z kopců. V praxi to vypadá tak, že přijdou přívalové deště někde nad obcí, poté se svezou z kopce a smetou kus vesnice. Něco takového se stalo [v létě 2021 na západě Německa](#). Tehdy tam kvůli záplavám zemřelo kolem 200 lidí.

Zanikne někdy lidská rasa kvůli přírodním katastrofám, nebo spíš zahubí sama sebe vlivem zničení planety prostřednictvím jaderných válek?

Podle mě nezanikneme ani kvůli přírodním katastrofám, ani kvůli jaderným válkám. Uvažování o tom, že tu planetu jednou zničíme, je takové mocenské a egomanské. Ve stylu: Já jsem ten, kdo má sílu zničit celou planetu. Jenže za všemi živými organismy jsou přece jen čtyři miliardy let vývoje. Na Zemi se děly hrozné věci každou chvíli. Padaly tady meteority. Kontinuita života ale zůstala vždy zachovaná.

MOŽNÁ JSTE PŘEHLÉDLI: [Extrémní vedra zabíjejí, varují odborníci. Co se děje s lidským tělem během tropů?](#)